

Kreetta Onkeli

Selityspakki

Kuvittanut Ninka Reittu

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Uudistettu laitos. Kirja on ilmestynyt ensimmäisen kerran vuonna 2013.

Teksti © Kreetta Onkeli ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2013 ja 2026.

Kuvitus © Ninka Reittu 2013 ja 2026.

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51689-7

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Sisällys

7	Outoja perheitä	52	Muutto
10	Halaus	56	Eroaminen
12	Pännimisestä	57	Lemmikkieläimet
14	Puhuminen	58	Alkoholi
15	Kaikki menee pieleen, mikään ei suju	60	Spurgu
17	Odottaminen	63	Hylkääminen
18	Pitkästyminen	64	Kummitäti
19	Ei hetken rauhaa	66	Kylmät vanhemmat
22	Riita	70	Pasi halusi toisenlaiset vanhemmat
25	Olenko minä tärkeä?	73	Namusetä, namutäti
26	Rajat olla pitää!	75	En opi, en osaa
28	Diktaattori	76	Nukkuminen
30	On arvokasta olla nössö	80	Nakkipaketti ja pakastepitsa
32	Mieluummin tyhmä kuin hikke?	82	Homo
34	Kansalliseläin	83	Isäni on tulivuori ja äitini on kana
35	Naurunappula	86	Tarina eräistä housuista
37	Mielikuviutus	89	Viralliset päivälliset
38	Tavara katosi, sinä et	91	Pakko olla hiljaa, pakko olla äänekäs
38	Astia meni rikki	92	Aina sitä lapsista puhuttavaa keksii
39	Kouluni on tori	93	Yksi aikuinen, kiitos
42	Rahapula	95	Ei
45	Minikovis		
48	Ystävä		

96	Säännöt	128	Aittoa kauhua
97	Häirikkö treenaa	132	Koivuniemen herra
98	Huh huh, tunteet väsyttävät	133	Roskis
101	Harrastus vai porrastus?	135	Suvuilla on omat ominaisuutensa
103	Pläntti	136	Jännittämisestä
107	Epäreiluus	138	Jatkuvaa kasvua
109	Ollapa kuten telkkarissa	141	Huumeet
111	Mikä toi on, kysyi Eero kun vanhuksen ja rollaattorin näki	143	Tilannetaju ja ohituskaista
113	Vanhus maksoi istumapaikasta	144	Kaksikymmentä kertaa
114	Kimmo seuraa vanhempiansa ilmeitä	145	Mutsis on
116	Pojat on poikia, tytöt on tyttöjä?	147	Henri näki enemmän Alepassa kuin Veikko Karibialla
118	Tulihan se ärrä toisesta päästä	149	Neljävuotias parkkipaikalla
120	Kanteleminen	150	Kuolema
121	Valepukki	152	Ääni
123	Oharit	154	Sääli
126	Lööpit	155	Olla lapsi, olla ihminen
127	Kerjäläinen	157	Käsittämätön
		158	Kuudes aisti on ymmärrys

Outoja perheitä

Kaupungissa tapaa kaikenlaista väkeä. Sen vuoksi kaupungit ovat kiinnostavia, ja helppojakin paikkoja elää. Maalla sen sijaan asuu niin vähän ihmisiä, että jokaiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Se on sillä tavalla hyvä, että ihmiset tuntevat toisensa, eikä kukaan jää yksin. Huonoa on se, että vähänkin erilainen perhe herättää kummastusta.

Kummastuksesta seuraa usein vierastamista, ja tavallisuudesta poikkeavan perheen elämä voi käydä tukalaksi.

Maalla voi olla outoa jo niinkin yleinen asia kuin sijaislapsi. Lasten on joskus parempi kasvaa toisessa perheessä kuin mihin ensin saapuivat, ja joillakin aikuisilla on vanhemmuutta yli oman tarpeen. Silloin lyödään hynnttyyt yhteen, eikös niin? Outoa voi olla myös vieras kieli, jota kuuluu muuallakin kuin telkkarissa, jopa kaupassa. Syntyy juoruja, ja nehen eivät ole koskaan mukavia. Ihmisten kannattaisi pitää huolta vain omista asioistaan, mutta jos väkeä on ihan vähän, ei elämässä tapahdu mitään, ja on jännittävää seurata ajankulukuksi vaikkapa miestä, kuinka se kävelee maantiellä. Puheita voi syntyä myös maalle muuttaneen perheen tavasta ripustaa pyykit tai istuttaa pensaat, ammateista, ja siitä, mihin aikaan uuden perheen ikkunoissa valot syttyvät ja sammuvat.

Sinä saatat olla kaupunkilaislapsi, ja tuommoiset tavat kuulostavat vierailta.

Vaikka kaupungit ovat isoja paikkoja, me liikumme niissä tietyillä, pienillä alueilla. Meillä on kaupungissa oma pieni yhteisömmme, joka muodostuu kodista, kavereistamme, koulusta ja harrastuksista. Sillä tavalla meillä on kaupungissa oma pieni kylänraittimme, jonka asukkaiden edesottamuksista olemme, tai ainakin haluaisimme olla, selvillä.

Tässäkin piirissä saatamme pitää joitain perheitä outoina. Tai sinun perheesi voi olla se outo. Jollakin voi olla kaksi äitiä tai kaksi isää, tai äiti ja isä, tai äiti, tai isä. Jonkun vanhemmat ovat liikuntavammaisia, joltakin puuttuu raaja, joku änkyttää, jonkun mummo on vankilassa, jonkun parta ulottuu polviin, jonkun äiti esittää mielikuvitusshahmoja teatterissa, jollakin on yksitoista sisarusta, jonkun isäpuoli on nähnyt Käärijän, jonkun vanhempia ei kukaan ole nähnyt.

Nyt kun tässä luettelen outoja perheitä, huomaan, että perheitähän on monenlaisia. Outoa perhettä ei olekaan.

Vaikka perhe olisi millainen, tietyssä iässä lapsi ei enää halua liikkua vanhempiensa kanssa. Lapsi aristelee vanhempiaan, olivat he millaisia tahansa. Se johtuu siitä, että lapsi on aina erilainen kuin vanhempansa, ja hän kasvaa heistä erilleen, irralleen, omaksi itsekseen. Kun hän on varma siitä mitä hän on, arkuus vähenee, ja hän on jälleen perheensä kanssa yhtä. Näin se menee, ja niin pitääkin.

Halaus

Halaus auttaa kaikkeen. Se tehdään käsivarsilla. Siinä otetaan toisesta kiinni hänen ympäriltään ja pidetään toista lähellä. Jos ei ole käsiä, voi hieroa poskea toista vasten, ja jos halaus tuntuu ihan kauhean vaikealta, voi heittää ylävitosen. Toista voi myös painaa sormella, kokeilla, nouseeko toinen vaikka ilmaan, tai alkaako hän puhua väärinpäin, kuten minä. Voit itse keksiä oman tapasi halata, minkälaisen vain. Sellaisen, joka tuntuu sinusta parhaalta.

Vauvoja kannetaan ja halataan paljon, melkein aina, kun ne ovat hereillä. Televisiossa olet nähnyt, että meidän presidenttimme ja kaukaisen maan presidentti halaavat toisiaan. Halaus kuuluu kaikille. Halaus tarkoittaa: sinä tykkäät, sinä välität, sinä olet olemassa, ei mitään hätää.

Joskus ei ole ketään halattavaa lähellä, vaikka olisi halauksen paikka. Silloin voit halata tyynyä, ja jos ei ole sitäkään, voit halata itseäsi. Se on aivan totta! Joskus kun ihminen on oikein surullinen, hän on kysynyt lääkäriltä neuvoa. Lääkäri on määrännyt ihmistä halaamaan itseään monta kertaa, joka päivä, eikä se ihminen sitten enää ole ollut niin surullinen. Ei ainakaan kaiken aikaa.

Jos sinä olet vaikka leirillä, ja siellä on liikaa vieraita lapsia, on ikävä kotia ja tuttuja ihmisiä, ja alat olla jonkin verran huolestunut, voit etsiä leiriltä mukavan oloisen aikuisen ja halata. Siitäkös aikuinen ilostuu, ja varsinkin sinä. Voit myös piiloutua toviksi yksinäiseen soppeen ja halata itseäsi. Halaus auttaa aina.

Pännimisestä

Ensiota pänni ahdas eteinen. Aina hänen solmiessaan kengännauhoja tuli kauhean kuuma. Eteisessä oli seinän levyinen patteri. Se hohkasi kuumuutta. Taloyhtiön mummojen takia lämmitys oli aina täysillä.

Anua pännivät silmälasit. Ne valuivat alaspäin aina hänen kumartuessaan.

Suloa pänni hammaspesu. Kaksi minuuttia, jolloin ei tapahtunut mitään. Kaksi minuuttia! Aamuin illoin! Neljä minuuttia päivässä! 28 minuuttia viikossa! Argh!

Tuijaa pänni isoisä. Hän kysyi 12-vuotiaalta Tuijalta edelleen samoja kysymyksiä kuin Tuijan ollessa kolmevuotias. Mitä lammas sanoo? Mitä hevonen sanoo? Mitä kissa sanoo? En tiedä, Tuija vastasi. Kyllä isoisä ihmetteli. Tuijaa pänni.